

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК ТЕЗ

**I Науково-практична інтернет-конференція
з міжнародною участю**

20-21 жовтня 2022 року

Ужгород-2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК ТЕЗ

**I Науково-практична інтернет-конференція
з міжнародною участю**

20-21 жовтня 2022 року

Ужгород-2022

Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців спеціальної освіти: збірник тез доповідей І Науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, 20-21 жовтня 2022 р., Ужгород / Упорядник: д.пед.н. С.В. Стеблюк. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. – 196 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 10 від 21 листопада 2022 р.)*

Рецензенти:

Філак Я.Ф. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Попович О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей І Науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Учасники конференції розкривають проблеми сучасного стану і перспектив розвитку спеціальної освіти в Україні, мультидисциплінарного підходу до навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, описують застосування педагогічних технологій інклюзивного навчання в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа», особливості ступеневої системи підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти, досвід упровадження інклюзивної освіти за кордоном.

Видання призначено для науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, педагогічних працівників та усіх зацікавлених.

Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за наведені факти, положення, інші відомості.

Редакційна колегія: Володимир Смоланка, доктор медичних наук, професор, ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – голова організаційного комітету; Іван Миرونюк, доктор медичних наук, професор, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – заступник голови оргкомітету; Едуард Сивохоп, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. декана факультету здоров'я та фізичного виховання; Ярослав Філак, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації; Фелікс Філак, кандидат медичних наук, доцент кафедри основ медицини, голова науково-методичної комісії факультету здоров'я та фізичного виховання; Валерій Товт, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання.

ЗМІСТ

БАРНА Христина, КАШУБА Людмила, КЛЯП Маріанна Щодо питання підготовки дефектологів в умовах сьогодення.	7
БІЛНЕЦЬ Арнела, СТЕБЛЮК Світлана Ігрові технології у практиці роботи зарубіжних корекційних педагогів	12
БОНДАРЕНКО Юлія Корекційна спрямованість музичної діяльності дошкільників зі зниженим зором	15
БОНДАРЧУК Наталія, ЩЕРБА Марія Фізичні вправи та рухливі ігри в системі корекційно-розвиваючого фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку з порушенням слуху	20
БУДОГАЗІ Катерина, ЯЦИНА Олена Сутність поняття «сім'я дитини з особливими освітніми потребами»	25
БУРДЮХ Тетяна Роль асистента вчителя у навчанні, розвитку, вихованні дитини з інтелектуальними порушеннями	29
БУТА Діана, ХОМА Тетяна Теоретичні аспекти формування культури мовлення майбутнього асистента вчителя	33
ВАСИЛИНЕЦЬ Тамара, КЛЯП Маріанна Професійні та особистісні якості корекційного педагога у роботі з дітьми з розладами спектру аутизму	37
ВОРОТИНЦЕВА Олена Підготовка фахівців спеціальної освіти як основного контингенту інклюзивно-ресурсних центрів	42
ГАЯШ Оксана, ТУРЯНИЦЯ Сніжана Особливості навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах Нової української початкової школи	45
ГАЯШ Оксана Мультидисциплінарний підхід до корекційної роботи з дітьми дошкільного віку, які мають затримку психічного розвитку	49

ЩОДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДЕФЕКТОЛОГІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Христина Барна,

*кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево;*

Людмила Кашуба,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний університет
ім. Володимира Винниченка,
м. Кропивницький;*

Маріанна Кляп,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород*

Особистісно орієнтована парадигма освіти, концепція «Нова українська школа» висуває нові вимоги до підготовки кадрів у педагогічних закладах вищої освіти. Тому виникає необхідність формування нової генерації корекційних педагогів, які здатні надавати кваліфіковану допомогу особистості з порушеннями психофізичного розвитку, шляхом створення умов для її успішної соціалізації та самореалізації, що передбачає якісну фахову педагогічну, медичну та психологічну підготовку майбутніх фахівців на рівні вимог вищої школи. Вирішення цих завдань пов'язане з вивченням груп дисциплін професійно орієнтованого циклу, які розглядають сучасні тенденції розвитку світового і вітчизняного досвіду корекційної допомоги, проблемні аспекти її новітніх проявів, ознайомлюють із різноманітними методиками проведених досліджень у галузі спеціальної педагогіки, психології та медицини.

Слід зазначити, що вирішення завдань професійної підготовки дефектологів у закладах вищої освіти України ускладнюється низкою суперечностей між: військовими подіями на території нашої держави, наближенням системи освіти України до світових стандартів і необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців; процесами реформування освіти і відсутністю

цілісних досліджень з інтеграції педагогічної, психологічної і медичної підготовки у процесі кредитно-модульної системи навчання; зростаючими сучасними вимогами до професійного рівня спеціального педагога та ефективністю існуючих педагогічних технологій; традиційною системою практики професійного становлення та необхідність здійснення практичної підготовки здобувачів у онлайн режимі (пандемія Ковіда, військове становище). Становлення конкурентноспроможного дефектолога не може бути без розкриття змісту професійної праці, а також вимог, які ставляться до індивіда. Головною частиною професіограми є психограма, що включає повний опис власне психологічних характеристик та професійно важливих особистісних якостей фахівця. Процес створення професіограм базується на певних принципах, дотримання яких забезпечує наукову обґрунтованість результатів дослідження.

Як свідчить аналіз науково-педагогічних джерел, визначальним компонентом підготовки здобувача до здійснення корекційної роботи, яка має на меті випуск сучасного вчителя-дефектолога, є безпосередній і взаємозацікавлений зв'язок випускової кафедри із соціальними партнерами: закладами освіти з інклюзивною формою навчання (дошкільними, загальноосвітніми та професійно-технічними), навчально-реабілітаційними центрами, інклюзивно-ресурсними центрами, школами-інтернатами за нозологіями, закладами охорони здоров'я (будинком дитини), закладами соціального захисту населення (будинками-інтернатами, територіальними центрами соціальної реабілітації дітей-інвалідів), на базі яких відбудеться професійне становлення випускників. У одних випадках для працедавця буде важливою кваліфікація за дипломом, освітні знання, в інших – зацікавлення в спеціальних педагогах, які в оптимальні терміни зможуть допомогти дитині у виправленні мовленнєвого дефекту та попередженні вторинних відхилень. У першому випадку йдеться про знання, вміння та навички, сформовані у здобувачів упродовж навчання у виші, у другому – про їхню компетенцію та компетентність. Зауважимо, що пріоритетними напрямками забезпечення високого рівня конкурентноспроможного дефектолога у закладах вищої освіти є належний рівень теоретичного навчання та ефективна практична підготовка фахівців [2].

У контексті проблем підготовки дефектологів ґрунтовно розроблено теоретичні аспекти професійної компетентності дефектолога (сурдопедагога, тифлопедагога, олігофренопедагога, логопеда та спеціального психолога), визначено систему, зміст та ефективні шляхи удосконалення процесу навчання студентів за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (В. Бондар, І. Дмитрієва, А. Колупасєва, С. Миронова, В. Синьов, Є. Синьова, В. Тарасун, Л. Фомічова, М. Шеремет, А. Шевцов, Д. Шульженко та ін.), досліджено основні аспекти впровадження інтерактивних методів фахової підготовки (В. Засенко, С. Миронова, В. Нечипоренко, Н. Пахомова, Ю. Пінчук, В. Синьов, Л. Фомічова, М. Шеремет та ін.). Слід зазначити, що, незважаючи на значну кількість наукових праць, поза увагою дослідників залишилося врахування інтеграції педагогічних, психологічних та медичних знань при обґрунтуванні змісту, форм і методів організації професійної підготовки дефектологів в умовах дистанційного навчання в університетах, де існують проблеми впровадження компетентнісного підходу на рівні практичної підготовки фахівців на тлі військових подій та пандемій. Саме на розкриття шляхів їх розв'язання спрямована пропонована наша творча розвідка.

Ми підтримуємо думку Н. Пахомової (Пахомова, 2013), яка в дисертаційному дослідженні зазначила, що успішність підготовки кваліфікованих кадрів значною мірою залежить від форм і методів організації інтегративності навчально-виховного процесу, рівня сформованості інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових фахової підготовки, готовності та здібності студента до інтеграційної діяльності, що проявляються в особистісно-професійних якостях у процесі корекційної роботи. Дослідницею з'ясовано, що задля забезпечення ефективності функціонування інтегративної комплексної системи педагогічного впливу на процес підготовки через реалізацію кредитно-модульної організації системності та інтегративності навчальної діяльності студентів визначено провідні організаційно-педагогічні умови: поліфакторне діагностування індивідуально-психологічних особливостей здобувачів на методологічно-теоретичному, концептуально-змістовому та організаційно-процесуальному рівнях; професіоналізація й індивідуалізація змісту інтеграції педагогічної, психологічної і медичної

складових професійної підготовки спеціальних педагогів, зокрема логопедів, у педагогічних закладах вищої освіти на основі реалізації задачного підходу в організації навчання; впровадження активних форм, методів і засобів навчання, спрямованих на формування професійних знань і вмінь, що забезпечують реалізацію інтегративної комплексної системи педагогічного впливу на процеси інтеграції складових фахової підготовки. Сукупність визначених умов забезпечує ефективність і результативність інтеграції зазначених складових професійної підготовки у закладах вищої освіти як результат належного функціонування відповідної педагогічної системи [3].

Низка праць дослідниці Л. Кашуби [1] присвячена вивченню та розробленню моделі професійної компетентності логопеда, яка виявляє готовність максимально ефективно здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з проблемами мовлення. Автор зауважує, що серйозною проблемою традиційної, орієнтованої освіти є протиріччя між досить високим рівнем засвоєння здобувачами предметних теоретичних знань і значними труднощами використання їх у практичній діяльності в умовах дистанційного навчання.

Для розв'язання проблеми діагностування в майбутніх учителів-дефектологів наявності спеціальних компетенцій на кафедрах необхідно виявляти й науково обґрунтовувати особливості, що обумовлюють складність навчання, а також визначати шляхи подолання проблем при вивченні спеціальних дисциплін. Вочевидь, компетентнісний підхід тільки посилює практичну спрямованість викладання курсів спеціальних методик, підкреслює необхідність набуття досвіду педагогічної діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами, вміння на практиці реалізувати знання; формує основні структурні компоненти професійної діяльності, зокрема: діагностичну діяльність; складання індивідуальних корекційно-компенсаторних планів роботи; надання порад, онлайн-консультацій батькам, педагогам, залучення родин до розвивального процесу, пошуку шляхів його вдосконалення; ведення документації та складання звітів; участі у заходах методичної роботи, самоосвіті; пропаганди логопедичних знань, взаємодії з громадськістю.

Отже, формування наведених вище структурних компонентів професійної діяльності майбутнього дефектолога здійснюється

на лабораторних, семінарських заняттях, під час виконання практичних логодидактичних завдань, вправ, дискусій, дидактичних та ділових ігор, логопсихології, логоритміки, а також при написанні курсової роботи та виконанні індивідуально-дослідного завдання (ІНДЗ) з курсів спеціальної педагогіки, участі у наукових гуртках та підготовки студентських наукових статей та творчих проєктів. Рівень готовності до працевлаштування, спрямованість професійних інтересів відслідковується під час опанування програм різних видів практик: пропедевтичної, навчальних та педагогічних на посадах асистента вихователя та вчителя закладів з інклюзивним навчанням, вихователя спеціальних груп ЗДО та вчителя спеціальних ЗССО, фахівця інклюзивно-ресурсного центру. Важливо підкреслити, що сформований таким чином у здобувачів набір компетенцій повинен бути орієнтований на змістову складову провідних видів педагогічної діяльності.

Отже, важливим є оновлення змісту навчальних предметів, методик і технологій підготовки студентів до професійної діяльності, розробка і впровадження більш надійної системи оцінки готовності молодого фахівця до педагогічної діяльності, саме це і буде критерієм результативності освітньої діяльності закладу вищої освіти і показником ефективного використання професійного та особистісного потенціалу молодого педагога.

Література:

1. Кашуба Л. В. Інтеграція психолого-педагогічної, соціокультурної та соціально-економічної складових професійної підготовки майбутніх фахівців у процесі викладання спеціальної педагогіки. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. праць: вип. 10 / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. С.124-134.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: „К.І.С.”, 2004. 112 с.
3. Пахомова Н. Г. Інтеграція методико-психологічної та педагогічної складових професійної підготовки майбутніх логопедів. Автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня докт. педаг. наук. Київ, 2013. 44 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>